

Uumajan käräjäoikeus
Maa- ja ympäristötuomioistuin
Box 138
90104 Uumaja

Asia: Diaarinumero 1666-11, Northland Resources Aktiebolag:in ympäristökaaren mukainen hakemus luvaksi kaivostoimintaan Kaunisvaarassa (Tapuli ja Sahavaaran kaivokset, Kaunisvaaran rikastamo ja Tapulivuoman hiekkavarasto) Pajalan kunnassa, Norrbottenin läänissä.

Suomalais-ruotsalainen rajajokikomissio on tutustunut asiakohdassa mainittuun hakemukseen ja antaa siitä seuraavan lausunnon.

Northland Resources Aktiebolag:in kaivoshanke Pajalan kunnassa on merkittävin Muonionjokeen vaikuttava teollinen hanke ja siksi sille mahdollisesti annettava ympäristölupa on komissionkin kannalta erittäin tärkeä. Komissio painottaakin, että luvan tulisi olla hyvin kattava ja lupamääräyksiltään yksiselitteinen sekä realistisesti valvottavissa.

Komissio keskittyy lausunnossaan mandaattinsa puitteissa seikkoihin, jotka vaikuttavat lähinnä sen toimialueen vesistöihin. Arvioitaessa hankkeen vaikutuksia on tärkeää verrata niitä EU:n vesipuitedirektiivin asettamiin vaatimuksiin. Direktiivin mukaan toimenpiteet eivät saa huonontaa vaikutuksen alaisen vesistön laatuluokkaa. Tornion-Muonionjoen vesistöalue kuuluu myös EU:n Natura 2000 ohjelmaan sekä Ruotsissa että Suomessa.

Nyt käsittelyssä oleva hanke vaikuttaa vesistöjen laatuun ja vesimääriin. Sen lisäksi hanke lisää riskejä, jotka kohdistuvat vesiin sekä laadullisesti että määrällisesti. Hakemuksessa on kuvattu hankkeen vesitase verraten pelkistetysti. Rakenteiden mitoituksessa ja vesitaseen laskennassa on käytetty toistuvuusanalyysiä ja tarkasteltu esimerkiksi kerran 20 ja kerran 100 vuodessa toistuvan sadannan sekä muiden hydrologisten muuttujien vaikutuksia. On kuitenkin tärkeää huomioida, että toistuvuusanalyysi perustuu olettamaan, että hydrologisiin muuttujiin liittyvät ympäristöolosuhteet säilyvät tarkastelujaksolla muuttumattomina. Näin ei kuitenkaan ole, vaan käynnissä olevan ilmastomuutoksen vuoksi on jo tapahtunut muutoksia, jotka tekevät toistuvuusanalyysistä riskialttiin. Siksi on tärkeää, että rakenteiden mitoituksissa ja vesitaseen laskennassa käytetään riittävän suuria varmuuskertoimia. On ennustettu, että vuotuinen sadanta kohoaisi tarkasteltavana ajanjaksona Lapissa jopa 20 prosenttia nykyisistä arvoista. Lisäksi säähän ja sateisiin liittyvät ääri-ilmiöt tulevat ennusteiden mukaan voimistumaan. Edellä esitetty tulisi huomioida kaikissa kaivoshankkeen veden määrään liittyvissä toimenpiteissä.

Yksittäisistä vesistöistä Kaunisjärveen kohdistuu suhteellisesti suurin muutos. Sen sisäänvirtaus pienenee noin neljänneksen nykyisestään. Hakemuksessa on arvioitu, että sillä ei olisi merkittävää vaikutusta järven tilaan. Kuitenkin virtauksen pienentyminen lisää veden viipymäaikaä järvestä merkittävästi ja tällä on

kokemusten mukaan huonontava vaikutus järven veden laatuun. Kaunisjärvi on luokiteltu vesiviranomaisten toimesta veden laadun perusteella hyvään luokkaan. Kun tarkastellaan järvestä käytettävissä olevia vedenlaatuanalyysijä ei luokitus voine pitää paikaansa. Sen ravinnepitoisuudet ovat erittäin korkeat ja ilmeisesti merkittävä osa vesimassasta menee hapettomaksi loppupalvella. Edellä esitetyt seikat eivät puolla sen luokittelemista hyvään luokkaan. Ilman realistista laatuluokitusta ei kuitenkaan ole mahdollista arvioida, johtaako järven veden viipymän kohoaminen sen todellisen laatuluokan muutokseen. Joka tapauksessa tämä tulisi arvioida prosessin kuluessa.

Hankkeen johdosta joudutaan ajoittain ottamaan vettä Muonionjoesta ja ajoittain sinne joudutaan johtamaan liikavesiä. Siksi hankkeessa on suunniteltu rakennettavaksi putkilinja Muonionjokeen. Putkilinjan sijoittamispaikkaa Muonionjokeen ei ole perusteltu asiakirjoissa. Silti erityisesti jokeen johdettavilla vesillä saattaa olla vaikutuksia Muonionjoessa kutevien lohikalojen käyttäytymiseen ja kudusta syntyvien poikasten elämään. Tämä yhteys tulee selvittää ja minimoida lisävesien mahdolliset haitat Muonionjoen arvokkaalle lohikalojen kannoille.

Vakavin periaatteellinen ongelma hakemuksessa on kaivoshankkeesta syntyvien vesien laadun vaikutusten arviointi. Kaikissa tapauksissa kaivosvesien laatua verrataan vastaanottavien vesistöjen luontaiseen vaihteluun ja niistä saatuihin ääriarvoihin. Koska kaivosvesien laatu mahtuu ääriärojen väliin, todetaan, että kaivosvesillä ei ole haitallisia vaikutuksia. Tämä on varsin poikkeuksellinen tapa arvioida mahdollisia haittoja. Muonionjoen vesistössä veden laatu ja virtaamat vaihtelevat luontaisesti vuoden sisällä erittäin voimakkaasti. Esimerkiksi pienemmissä joissa eräät veden laatua kuvaavat muuttujat kuten sameus, kiintoaine, orgaaninen aines voivat vaihdella hyvinkin voimakkaasti jopa vuorokauden sisällä. Silti ei voida tehdä johtopäätöstä, että jos jokin ulkoinen toiminta muuttaa ympäristöä siten, että tietylle vuodelle ja virtaamalle luontainen vedenlaatumuuttujan taso kohoaa merkittävästi tai pysyvästi, vaikkakin ääriarvojen puitteissa, ei synny haittaa vesiekosysteemille. Siten hakemuksen tarkastelukulma vedenlaatuhaittojen arvioinnissa ei ole relevantti, vaikkakin itse johtopäätökset saattavat olla oikeat. Mahdollisessa luvassa vesistöihin johdettaville vesille tulisi määritellä tärkeimmille muuttujille pitoisuusrajat, jotka takaavat vastaanottavien vesistöjen säilymisen niiden nykyisissä laatuluokissa.

15.10.2012

Matti Hepola
Suomen puheenjohtaja

Johan Antti
Ruotsin puheenjohtaja

Kari Kinnunen
v.a. sihteeri